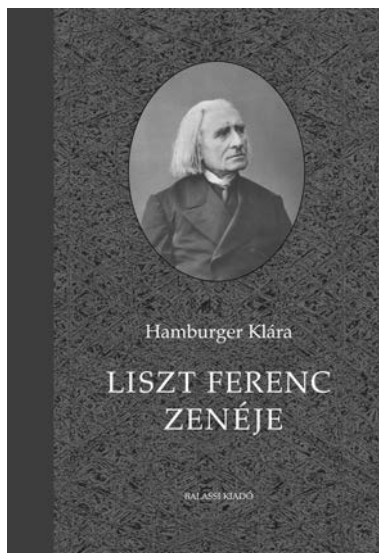

Hamburger Klára: LISZT FERENC ZENÉJE

A Liszt bicentenáriumi év kezdetén, 2011. január 25-én e könyv bemutatójára szól a meghívó, a Régi Zeneakadémia Liszt Ferenc Kamaratermébe. *Dr. Domokos Zsuzsanna* a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont igazgatója köszöntötte a megjelenteket és bemutatta a könyvbemutató résztvevőit. A zenei hangulatot *Lajkó István* zongoraművész, Liszt Ferenc: 123. Petrarca szonett művének átélt előadásával alapozta meg.

A külső megjelenésében elegáns szép kiadású könyv a Balassi Kiadó gondozásában jelent meg. A kiadó igazgatója *Soóky Andrea*, bevezetőjében a tartalmi munkálatok során megvalósult jó szerzői együttműködést méltatta. *Hamburger Klára* az

MTA doktora, zenetörténész beszélgető partnere *Dr. Batta András* a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektora volt.

A szerző, Liszt életművének elhivatott kutatója – ismertek korábbi Liszt publikációi, és a Liszt Ferenc Társaság főtitkári tisztségben hosszú éveken át kifejtett aktív tevékenysége. –

A kedves közvetlen stílusban folytatott beszélgetés során *Hamburger Klára* szólt az előző *Liszt kalauz* című könyvéről, megemlítette, hogy munkája során hatással voltak egykori tanárai, mint a könyv ajánlása is *Dr. Gárdonyi Zoltán emlékének* szól, és köszönetét fejezte ki mindazoknak akik e munkában segítségére voltak. Az elhangzott szavakat, most a legautentikusabb formában idézzük, a könyv első 1985-ös keltezésű MENT-SÉG fejezetében írott szövegével.

„Ez a kötet a Liszt-év – a zeneszerző születése 175. és halálának 100. évfordulója – alkalmából készült tisztelegés a magyar és az egyetemes zenetörténet kiemelkedő mestere emlékének. A Zeneműkiadó *Kalauz* sorozata keretében, egyenként, értékelő elemzésekben mutatja be műveit. Úgy, hogy egyszersmind életrajzi háttérükre, ha lehet – kivált magyarországi – fogadtatásukra is utal. Elsősorban a nagyközönséghez szól. Mindazoknak szeretne tájékoztatást adni, akiket a magyar kultúra történetének ez a nagy személyisége alkotásai tükrében is érdekel, akik a rádió, a tele-

vízió, a hanglemez közvetítésével, vagy élő zeneként, hangversenyen találkoznak művészetével. De talán nyújthat fogódzót a zenét tanítóknak és tanulóknak is.” – A mentség egyik oka, a kottapéldák hiánya, másrészt: „... hogy ennek a hallatlanul gazdag, mintegy hétszáz művet magában foglaló oeuvre-nek természetszerűleg csak töredékéről eshet itt szó.”

A Liszt kalauz megjelenése óta eltelt mintegy negyed évszázad, természetesen azóta sokat haladt a Liszt-kutatás Magyarországon és mind több európai országban. Hamburger Klára is fáradhatatlanul folytatta elkötelezett munkásságát, mint az ELŐSZÓ-ban írja:

„Magától értetődik, hogy Liszt Ferenc személyiségével és zenéjével foglalkozva (több leveleskötetnek, tanulmányoknak magam vagyok szerzője) a saját véleményem is változott az elmúlt évtizedekben. Mindenképpen időszerűvé vált tehát, hogy a bicentenáriumra felfrissítem, kiegészítsem az egykori szöveget a mások és a magam kutatásainak eredményeivel. Az ott ismertetett művek sorát sikerült kibővítenem: egy német-francia dalcsozor (Goethe- és Heine-, Victor Hugo-dalok különféle változatai, egy Musset-dal) bemutatásával. Annak pedig mindenképp hasznát látja az olvasó, hogy ezúttal számos kottapéldával illusztrálhattam mondandómat.”

Az olvasó, ha kezébe veszi a könyvet a TARTALOM pontos eligazítást nyújt Liszt műveinek jegyzékéről öt nagy fejezetben bemutatva az ismertetett műveket. VALLÁSOS ÉS EGYHÁZI MŰVEK – Oratóriumok, Misék; ZENEKARI MŰVEK – Liszt és a zenekar, Szimfonikus költemények, Egyéb szimfonikus művek; VERSENYMŰVEK – Liszt és a versenymű; ZONGORMŰVEK – Liszt és a zongora; DALOK – Liszt és a dal. Ám mindezt még megelőzi egy fejezet: LISZT FERENC NEVEZTES „KERESZT” MOTÍVUMA.

„Kedves és tisztelt Olvasó!

Mielőtt rátérnék Liszt Ferenc alkotásainak ismertetésére, szeretném bemutatni a Liszt oeuvre-jén mintegy mottóként végigvonuló, a zeneszerző által „a kereszt hangszimbólumá”-nak nevezett gregorián szó-lá-dó motívumot, és – a teljesség igénye nélkül – előfordulási helyeit.”

Szándékosan emeltem ki ezt a kis idézetet, mert úgy érzem ezzel a figyelmes megszólítással indul az a közvetlen kapcsolat író és olvasó között ami végig jellemző ezen a tudományos tartalmú, tekintélyes 530 oldal terjedelmű könyvön.

A szerző tudományos igényességgel mutatja be az egyes műveket. Korrekt adatokkal szerepel: a kompozíció éve, a szöveg eredete, a bemutató ideje és helye, az előadó együttes – hangszerek megnevezése, a megjelenés, ajánlás, átdolgozások. És ezeken kívül szerepel egyes műveknél előforduló speciálisan lényeges egyéb adat is. De minden esetben az utolsó adat következetesen a *Műjegyzék* számát jelöli. A költemények minden esetben eredeti nyelven való közlése mellett – ismert, neves költőink – magyar fordítása is szerepel. Az elemzések megértését, pontosítását a kottapéldák gazdag sora egészíti ki. Éppen ez egyik jelentős eltérés az eddig ismert és

publikált elemzésektől, és ugyanakkor példázza a könyv gazdag, sokoldalú kialakítását.

Minden egyes mű létrejöttének körülményei kapcsán Liszt Ferenc életének és korának megismerése érdekes, olvasmányos stílusa megragadja az olvasó érdeklődését. Néhány idézet Liszt személyes hangú levelezéséből, egykori sajtóhírek anyaga, szinte mozaikszerűen alakítja ki az életművet és felejtethetlenné teszi a leírt történetek tartalmát.

Amint Liszt Ferenc zongoraművei nélkül a 19. század vége óta világszerte elképzelhetetlen a koncertező pianisták repertoárja, zenekari alkotásai között vannak nagyon népszerű, gyakran játszott, de emellett néhány ritkán hallható művek. Vallásos, egyházi műveit azonban szinte csak magyar templomokban, olykor hangversenytermekben szólaltatták meg, külföldön kevésbé ismertek, jellemzően azon Liszt-Társaságok előadásain szerepelt, melynek vezetői magyar származásúak, (Amszterdamban Scholcz Péter, Eschweilerben Ács József.)

Az elmúlt évtizedek során sok új adat merült fel Liszt műveivel kapcsolatban. Megemlítenénk talán az egyik legfrissebb történet az *Esztergomi mise* előadásával kapcsolatban. – „Liszt Ferencet, a zeneszerzőt, sokat és sokan támadták. De egyetlen művének sem volt olyan viszontagságos, sok-sok keserűséget, évtizedekig fájó sérelmet okozó sorsa, mint ennek a misének.” De hogy részleteiben mi mindent jelentett ez? az események megismerését a továbbiakban a kedves olvasó figyelmébe ajánljuk. – Azonban, hogy miként kárpótolta az utókor, álljon itt néhány adat: Bár Liszt Ferenc bizott benne, hogy művét 1859-ben a római Szent Péter-bazilikában előadják, erre nem került sor. A kéziratot Ács József orgonaművész megtalálta és 2007-ben saját kiadásban megjelentette. A Vatikáni változat ősbemutatóját 2007-ben Eschweilerben, majd 2008 augusztusában Esztergomban, másnap Budapesten a Belvárosi Főplébánia templomban tartották.

– Amit most kiegészítésként hozzáfűzhetünk: 2010 novemberében a *Vatikánban előadásra került az Esztergomi mise*, 250 fős kórus részvételével, Ács József karnagy vezényletével. –

A Liszt-művek eddig publikálatlan sorát újabb műfajjal bővítve a DALOK című fejezet mutatja be. Természetesen nem tartalmazhatja valamennyi Liszt-dal bemutatását, a válogatás nagy költők megzenésített verseit foglalja magába. Hat Goethe-dal, hét Heine- hat Victor Hugo-dal és az egyetlen Musset-dal, kerül elemző bemutatásra. És végül: Victor Hugo – még utoljára *Le Crucifix* című Liszt időskori dala. Ennek elemzése zárja a könyv tartalmi részét melynek utolsó megható mondata: „A *Le crucifix a testi és lelki bajoktól szenvedő, öreg, magányos művész kivételesen intim és megrendítő vallomásai közül való.*”

A szerző sokrétű, gondos kutató munkájának bizonyítéka az IRODALOM fejezetben felsorolt címjegyzék. – Levelek, írárok; Memoárok, naplók; Monográfiák, gyűjteményes kötetek; Tanulmányok; Zenei kéziratok,

katalógusok, bibliográfiák; Részletes analízisek a Kroó György szerkesztette 'A hét zeneműve' c. sorozatban. – Gazdag tárházát mutatja be mindenekelőtt a nagyszámú magyar és neves külföldi zenetudósok munkáinak.

A könyv végén néhány korabeli kép fotója található – a budapesti Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont állományából – melyek stílusosan elevenítik fel a kor ízlését, hangulatát.

Elismerés és köszönet illesse a szerzőt, *Hamburger Klárát*, e nagy volumenű munka elkészítéséért, hogy éppen e kivételes bicentenáriumi év alkalmából közre bocsátja a zenét kedvelő, kultúrát tisztelő, a zenekultúra megismerésére és saját ismereteinek bővítésére mindig nyitott közönség számára, a világhíres magyar zeneszerző *Liszt Ferenc zenéjét*.

Márkusné Natter-Nád Klára

EMLÉKEZÜNK

2011. március 6-án

Kodály Zoltán

halálának 44. évfordulója alkalmából

Dr. Eősze László mondott megemlékező beszédet
a Farkasréti temetőben

Azok nevében szólok, akik még személyesen ismerhették a 44 éve eltávozott Mestert, akiknek olykor egyetlen találkozás is életre szóló élményt jelentett, a tartós kapcsolat pedig akár sorsfordító változást is hozhatott pályájukon. Számunkra Kodály személyiségének kisugárzása még ma is köztünk élő valóság.

Ennek a vészesen fogyatkozó csapatnak a felelőssége, hogy jól őrzi-ápolja-e a nagyszerű életművet, mindannyiunk gazdag örökségét, és át tudja-e adni a következő nemzedékeknek, azoknak, akik már nem ismerhették őt személyesen. Olyan hagyaték ez, ami megsokszorozhatja erőiniket, ha nem herdáljuk el, hanem okosan gazdálkodunk vele.

A tanárok, karnagyok magától értődő természetességgel fordulhatnak hozzá útbaigazításért: énekgyakorlatok százaiban is megvalósított átfogó zenei nevelési koncepciója és tanítványainak az ő irányításával kidolgozott metodikai munkái megoldást kínálnak mindennapi problémáikra.

A tudomány művelői számára példaértékű lehet kérlelhetetlen igazságkeresése, valamint kettős követelménye: a feltárt adatok szigorú ellenőrzése és az eredmények közérthető nyelven történő népszerűsítése.

A komponistáknak is szolgál tanáccsal: tiszteljék a hagyományt, óvakodjanak a technika túlzásba vitelétől, az anyag megújítása pedig ne cél, hanem csupán eszköz legyen gondolataik kifejezésére.